

Arkadiusz Piwowar

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Spżycie podstawowych produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego w Polsce w latach 2000-2012

Streszczenie

Produkty żywnościowe są najważniejszą grupą towarów konsumpcyjnych. Głównym celem niniejszej pracy jest analiza zmian w popycie na żywność w Polsce w latach 2000-2012. W pracy wykorzystano statystyczne i fizjologiczne mierniki konsumpcji, m.in. przeciętne miesięczne spżycie żywności wyrażone w jednostkach naturalnych oraz przeciętne dzienne spżycie w przeliczeniu na wartość energetyczną i składniki odżywcze. Jak wynika z analiz, w badanym okresie w Polsce zaszły znaczne zmiany w ilościowej strukturze spżycia większości podstawowych produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego. Zasadniczym kierunkiem zmian jest zmniejszenie spżycia, w tym zwłaszcza pieczywa, mleka oraz owoców i warzyw. Wartość energetyczna przeciętnego dziennego spżycia żywności w Polsce w latach 2000-2012 zmniejszyła się o 187 kcal. Zmiany w badanym okresie dotyczyły również dziennego spżycia w przeliczeniu na składniki odżywcze. Nastąpiła zmiana struktury na korzyść białka zwierzęcego oraz zmniejszenie ilości tłuszczów i węglowodanów w przeciętnej diecie Polaków.

Słowa kluczowe: żywność, spżycie, wartość energetyczna, składniki odżywcze.

Kody JEL: E21, D12

Wstęp

Konsumpcja to podstawowy proces ekonomiczno-społeczny kształtujący zarówno jednostkową, jak i grupową tożsamość społeczną (Byłok 2006). Potrzeby konsumpcyjne na rynku żywnościowym ujawniają się w postaci popytu, czyli zapotrzebowania na dane dobro lub usługę gastronomiczną, zgłaszanego przez nabywców przy danym poziomie cen i dochodów. Przedmiotem rozważań w niniejszym artykule jest ewolucja wzorców konsumpcji wybranych, podstawowych produktów żywnościowych w Polsce: pieczywa, mięsa, mleka, owoców, warzyw, jaj, ryb itp. Głównym celem pracy jest analiza zmian w popycie na żywność w Polsce w latach 2000-2012. Dodatkowym celem badań było określenie różnic w średnim miesięcznym spżyciu wybranych produktów żywnościowych w różnych typach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych w 2012 roku.

W pracy wykorzystano dane wtórne dotyczące spżycia żywności, opublikowane przez Główny Urząd Statystyczny. Dane źródłowe pochodziły m.in. z reprezentatywnych badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce. Analizy danych wtórnych dokonano wykorzystując statystyczne i fizjologiczne mierniki konsumpcji, tj.:

- przeciętne miesięczne spżycie żywności wyrażone w jednostkach naturalnych,

- przeciętne miesięczne wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe wyrażone w jednostkach pieniężnych,
- udział wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w ogólnych wydatkach konsumpcyjnych wyrażony w procentach,
- przeciętne dzienne spożycie w przeliczeniu na wartość energetyczną i składniki odżywcze (Bywalec, Rudnicki 1999).

Wymienione mierniki wykorzystano do analiz zmian spożycia żywności *per capita* w Polsce. Podstawowy zakres czasowy analiz obejmował lata 2000-2012. W artykule część analiz dotyczących zróżnicowania spożycia żywności w gospodarstwach domowych przedstawiono według grup społeczno-ekonomicznych. Analizy porównawcze dotyczące średniego miesięcznego spożycia wybranych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych dokonano przy wykorzystaniu współczynnika zmienności.

Spożycie wybranych artykułów żywnościowych i wydatki na żywność w Polsce w latach 2000-2012

Jak wynika z analiz we wczesnych latach 90. (lata 1990-1992), polski konsument spożywał produkty żywnościowe w znacznych ilościach. Wysoki poziom spożycia przy obniżających się dochodach był możliwy dzięki wystąpieniu tzw. efektu rygla. Począwszy od 1993 roku w Polsce konsumuje się coraz mniej żywności, zachodzą również zmiany strukturalne i jakościowe w jej spożyciu (Adamczyk 2002). Spożycie wybranych artykułów żywnościowych w badanym w niniejszej pracy okresie przedstawiono w tabeli 1.

W badanym okresie zmniejszyło się w Polsce spożycie m.in. ziarna zbóż podstawowych, ziemniaków, owoców i warzyw, mięsa wołowego, tłuszczów jadalnych i zwierzęcych, masła oraz ryb. Największe zmniejszenie spożycia w badanym okresie dotyczyło jaj kurzych, a odnotowany poziom spożycia w 2012 roku (140 szt. w przeliczeniu na 1 mieszkańca) był najniższy w całym okresie transformacji w Polsce. Warto przy tym podkreślić, że jaja należą do grupy produktów żywnościowych o wysokiej wartości odżywczej, posiadających jeden z najwyższych wskaźników koncentracji składników pokarmowych (Kubiński 2012). Niepokojącą tendencją jest zmniejszenie konsumpcji warzyw i owoców oraz ryb. Spożycie ryb w Polsce jest relatywnie niewielkie w porównaniu z krajami Europy Zachodniej i jest to zjawisko negatywne, gdyż ryby są niezbędnym elementem prawidłowego odżywiania człowieka. Ryby i produkty rybne są nie tylko źródłem składników odżywczych (głównie białka), ale również kwasów tłuszczowych, witamin i minerałów (Cieślik i in. 2012). Podstawą racjonalnego żywienia, zapewniającego optymalne zaopatrzenie organizmu w witaminy i składniki mineralne, są owoce i warzywa (Głodek i in. 2011). Zgodnie z zasadami zdrowego żywienia oraz informacjami zawartymi w Piramidzie Zdrowego Żywienia, owoce i warzywa powinny wchodzić w skład codziennej diety. W wielu badaniach, zarówno epidemiologicznych, jak i klinicznych, zaobserwowano prozdrowotne korzyści wynikające ze

stosowania diety bogatej w warzywa i owoce, w tym w profilaktyce chorób nowotworowych (Ilow i in. 2011).

Tabela 1

Roczne spożycie wybranych artykułów żywnościowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Polsce w latach 2000-2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Lata		Indeks dynamiki (2000=100)
		2000	2012	
Ziarno 4 zbóż ^a w przeliczeniu na przetwory	kg	120	108	90,0
Ziemniaki ^a	kg	134	111	82,8
Warzywa	kg	121	103	85,1
Owoce	kg	51,6	46,0	89,1
Mięso i podroby ^b	kg	66,1	71,0	107,4
w tym mięso	kg	62,0	67,3	108,5
w tym: wieprzowe	kg	39,0	39,2	100,5
wołowe	kg	7,1	1,6	22,5
drobiowe	kg	14,7	26,1	177,6
Tłuszcze jadalne zwierzęce	kg	6,7	6,0	89,6
Tłuszcze jadalne roślinne	kg	15,6	15,6	100,0
Masło	kg	4,2	4,1	97,6
Mleko krowie ^c	l	193	193	100,0
Jaja kurze	szt.	188	140	74,5
Ryby ^d	kg	12,9	12,1	93,8
Cukier	kg	41,6	42,5	102,2

^a Dane dotyczą lat gospodarczych, tzn. obejmują okres od 1 VII danego roku kalendarzowego do 30 VI roku następnego.

^b Łącznie z mięsem i podrobami przeznaczonymi na przetwory.

^c Łącznie z mlekiem przeznaczonym na przetwory; bez mleka przerobionego na masło.

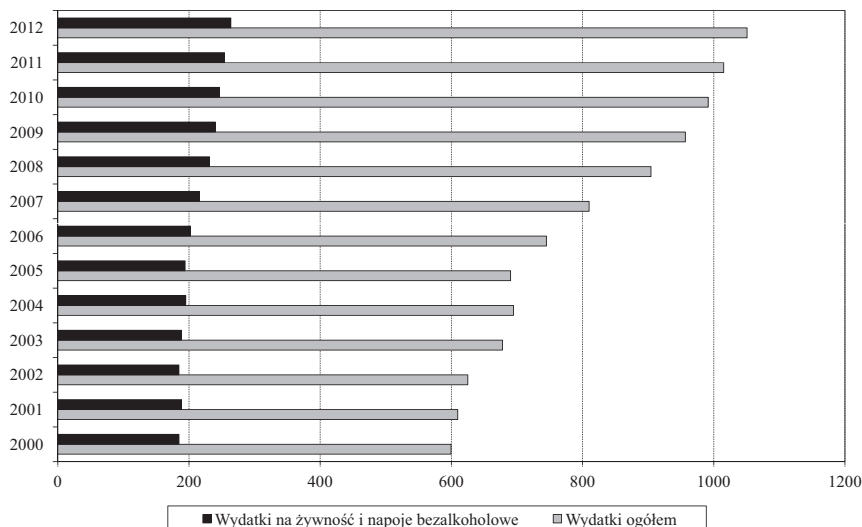
^d Podaż ryb na rynek krajowy.

Źródło: *Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2011* (2012, s. 316); *Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2013* (2014, s. 334).

Ilościowy wzrost konsumpcji w Polsce w latach 2000-2012 odnotowano w przypadku mięsa wieprzowego i drobiowego, jaj kurzych oraz cukru. Zasadnicze zmiany w latach 2000-2012 dokonały się w konsumpcji mięsa i podrobów. Coraz więcej konsumuje się w Polsce mięsa drobiowego, zmniejsza się natomiast konsumpcja mięsa wołowego. Charakterystyczną zmianą w zachowaniach konsumpcyjnych w Polsce w badanym okresie jest również zmniejszenie spożycia ziemniaków w formie tradycyjnej. Podkreślić przy tym należy, że zwiększa się w wydatkach konsumpcyjnych udział przetworów ziemniaczanych (Piwowar 2008). Na wykresie 1 przedstawiono porównanie przeciętnych miesięcznych wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w Polsce w latach 2000-2012.

Wykres 1

Przeciętne miesięczne wydatki na osobę w gospodarstwach domowych ogółem w Polsce w latach 2000-2012 (w PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Budżety gospodarstw domowych w 2008 r.* (2009, s. 226); *Budżety gospodarstw domowych w 2012 r.* (2013, s. 264).

W latach 2000-2012 udział wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w wydatkach ogółem zmniejszył się o 5,71 p.p. (z 30,82% w 2000 roku do 25,11% w 2012 roku). W gospodarstwach domowych ogółem w 2012 r. przeciętne miesięczne wydatki na osobę ukształtowały się na poziomie 1050,78 zł, z tego 263,85 zł stanowiły wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe. Przeciętne miesięczne spożycie artykułów żywnościowych w Polsce w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2000-2012 przedstawiono w tabeli 2.

Jak wynika z analiz, w latach 2000-2012 odnotowano w Polsce spadek miesięcznego spożycia pieczywa (o 2,23 kg/mieszkańca), mleka (o 1,98 l/mieszkańca), jaj (o 2,12 szt./mieszkańca) oraz owoców i warzyw (odpowiednio o 0,65 kg/mieszkańca i 3,67 kg/mieszkańca). Niewielki przeciętny wzrost spożycia w badanych latach odnotowano w przypadku jogurtów (o 0,19 l/mieszkańca) oraz serów (o 0,12 kg/mieszkańca).

Biorąc pod uwagę przeciętne dzienne spożycie w przeliczeniu na wartość energetyczną (por. tabela 3) warto odnotować, że w latach 2000-2012 zmniejszyła się wartość energetyczna przeciętnego dziennego spożycia żywności o 187 kcal. Zmiany w badanym okresie nie dotyczyły jedynie wartości energetycznej diety Polaków, ale również składników odżywczych w niej zawartej. Zmiany w spożyciu najważniejszych składników żywnościowych (białka, tłuszcze i węglowodany) w badanym okresie dotyczyły:

- pochodzenia białka (zmiana struktury na korzyść białka zwierzęcego),
- zmniejszenia ilości tłuszczów,
- zmniejszenia ilości węglowodanów.

Tabela 2

Przeciętne miesięczne spożycie na 1 osobę w gospodarstwach domowych ogółem w Polsce w latach 2000-2012

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ryż	kg	0,22	0,22	0,23	0,24	0,23	0,24	0,22	0,21	0,2	0,2	0,2	0,19	0,18
Pieczywo	kg	6,61	6,55	6,33	6,17	6,08	5,9	5,57	5,29	5,06	4,85	4,67	4,46	4,38
Mąka	kg	1,2	1,16	1,14	1,13	1,09	1,07	1	0,9	0,88	0,88	0,88	0,82	0,82
Mięso	kg	5,47	5,39	5,41	5,59	5,43	5,48	5,4	5,39	5,6	5,65	5,57	5,48	5,42
Ryby	kg	0,43	0,42	0,4	0,41	0,41	0,42	0,42	0,45	0,47	0,46	0,45	0,43	0,42
Mleko	l	5,39	5,11	4,89	4,89	4,6	4,43	4,12	3,84	3,64	3,51	3,51	3,42	3,41
Jogurty	l	0,33	0,32	0,33	0,36	0,35	0,34	0,37	0,44	0,46	0,47	0,54	0,54	0,52
Sery	kg	0,83	0,84	0,84	0,89	0,87	0,87	0,89	0,88	0,88	0,92	0,95	0,94	0,95
Jaja	szt.	14,62	14,79	15,08	15,16	14,89	15,16	14,02	13,49	13,05	13	12,81	12,54	12,5
Oleje i pozostałe tłuszcze	kg	1,56	1,59	1,58	1,61	1,57	1,53	1,46	1,42	1,39	1,37	1,35	1,31	1,31
Owoce	kg	4,1	4,08	4,07	3,99	3,91	3,72	3,55	3,4	3,59	3,77	3,43	3,29	3,45
Warzywa	kg	13,27	12,85	13,02	12,67	12,33	12,44	11,06	10,77	10,51	10,28	9,95	9,88	9,6
Cukier	kg	1,8	1,76	1,7	1,69	1,62	1,53	1,51	1,42	1,41	1,38	1,3	1,18	1,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Budżety gospodarstw domowych w 2007 r.* (2008, s. 197); *Budżety gospodarstw domowych w 2013 r.* (2014, s. 285).

Tabela 3

Przeciętne dzienne spożycie* w przeliczeniu na wartość energetyczną i składniki odżywcze na 1 osobę w gospodarstwach domowych w Polsce w latach 2000-2012

Wyszczególnienie	2000	2012
Wartość energetyczna (kcal)	2 474	2 287
Składniki odżywcze		
Białko ogółem, w tym	73	73
Zwierzęce	44	47
Roślinne	29	26
Tłuszcze	98	97
Węglowodany	322	273

* Brutto, tj. łącznie ze stratami przy przechowywaniu, przygotowywaniu posiłków, odpadami użytkowymi itp.; bez napojów alkoholowych; łącznie z szacunkowo ustalonym spożyciem w placówkach gastronomicznych; wartość energetyczną i składniki odżywcze obliczono według współczynników opracowanych przez Instytut Żywności i Żywienia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2013 r.* (2014, s. 336); *Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2009 r.* (2010, s. 316).

Poziom i struktura spożycia żywności są zróżnicowane biorąc pod uwagę poszczególne grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych. W dużej mierze jest to uwarunkowane siłą nabywczą, gustami i preferencjami konsumentów oraz fizyczną dostępnością określonych produktów w danym rejonie geograficznym. Niezależnie od grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych łączne wydatki na mięso, pieczywo i produkty zbożowe oraz mleko, sery i jaja stanowią ponad 60% wydatków na żywność (Piwowar 2012).

Średnie miesięczne spożycie wybranych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych w 2012 roku zaprezentowano w tabeli 4. Jak wynika z analiz, najwyższą zmiennością spożycia wśród wybranych produktów żywnościowych w poszczególnych grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych charakteryzowały się: warzywa ($V=21,14\%$), jogurty ($V=20,60\%$) oraz mleko ($V=20,28\%$). Najmniejszą wielkość współczynnika zmienności odnotowano w przypadku spożycia serów ($V=13,76\%$).

Tabela 4

Średnie miesięczne spożycie wybranych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych w 2012 roku

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Gospodarstwa domowe					Odchylenie standardowe	Średnia arytmetyczna	Współczynnik zmienności
		pracowników	rolników	pracujących na własny rachunek	emerytów	rencistów			
Pieczywo i produkty zbożowe	kg	6,01	7,84	5,61	8,08	8,10	1,22	7,13	17,06
Mięso	kg	4,91	6,30	4,89	6,84	6,45	0,91	5,88	15,55
Ryby	kg	0,37	0,39	0,43	0,59	0,46	0,09	0,45	19,36
Mleko	l	3,01	4,86	3,10	4,17	3,99	0,78	3,83	20,28
Jogurty	l	0,54	0,34	0,59	0,55	0,44	0,10	0,49	20,60
Sery	kg	0,93	0,75	0,99	1,11	0,94	0,13	0,94	13,76
Jaja	szt.	11,10	15,47	10,79	16,18	15,16	2,58	13,74	18,78
Owoce	kg	3,10	3,27	3,50	4,68	3,68	0,62	3,65	16,97
Warzywa	kg	8,38	12,19	7,97	12,65	11,84	2,24	10,61	21,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Budżety gospodarstw domowych w 2012 r.* (2013, s. 143).

W grupie towarowej „pieczywo i produkty zbożowe” średnie miesięczne spożycie na 1 osobę w 2012 roku wyniosło 6,60 kg (w tym 4,38 kg stanowiło spożycie pieczywa). Biorąc pod uwagę grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych najwyższe spożycie produktów w tej kategorii (pieczywo i produkty zbożowe) odnotowano wśród rencistów (8,10 kg) i emerytów (8,08 kg), natomiast najniższe wśród pracujących na własny rachunek (5,61 kg).

W grupie „mięso”, podobnie jak w wyżej omawianej kategorii, najwyższe spożycie odnotowano w gospodarstwach domowych emerytów (6,84 kg) oraz rencistów (6,45 kg). W grupie pracujących na własny rachunek oraz pracowników średnie miesięczne spożycie mięsa było niższe odpowiednio o 1,95 kg i 1,93 kg niż w gospodarstwach domowych emerytów.

Oszacowany współczynnik zmienności średniego spożycia ryb w podziale na grupy społeczno-ekonomiczne gospodarstw domowych wyniósł 19,36%. Przeciętne miesięczne spożycie ryb w Polsce w 2012 roku wyniosło 420 gramów na 1 osobę w gospodarstwach domowych (w tym głównie mintajów i śledzi). W 2012 roku najwięcej ryb i ich przetworów w przeliczeniu na 1 osobę spożywano w gospodarstwach emerytów (0,59 kg/osobę).

Najwyższe spożycie mleka w 2012 roku (4,86 l) odnotowano w grupie gospodarstw domowych rolników, natomiast najniższe w grupie gospodarstw domowych pracowników (3,01 l).

Spożycie jogurtów i serów jest silnie powiązane z miejscem zamieszkania. Gospodarstwa domowe zamieszkujące tereny wiejskie, w porównaniu z gospodarstwami domowymi w miastach, spożywały przeciętnie miesięcznie w przeliczeniu na 1 osobę mniej serów i jogurtów.

Jak wspomniano wcześniej, poziom spożycia jaj w 2012 roku w Polsce był najniższy z odnotowanych w całym okresie transformacji gospodarczej. Statystycznie najwięcej jaj w 2012 roku w przeliczeniu na 1 osobę spożywano w gospodarstwach domowych emerytów, a najmniej w gospodarstwach domowych pracujących na własny rachunek.

Jak wynika z badań budżetów gospodarstw domowych w Polsce, relatywnie wysokim poziomem spożycia owoców i warzyw charakteryzują się zwłaszcza gospodarstwa emerytów i rencistów, a w przypadku spożycia warzyw również gospodarstwa domowe rolników. Spożycie większości podstawowych produktów żywnościowych jest największe w grupie rencistów i emerytów, zaś najmniejsze w grupach pracowników i pracujących na własny rachunek. Wysoki poziom spożycia w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów wynika m.in. ze składu osobowego (w gospodarstwach tych przeważają osoby dorosłe, których potrzeby pod względem ilości spożywanej żywności są większe niż w gospodarstwach domowych z dużym udziałem dzieci). Spożycie poszczególnych grup produktów spożywczych przez emerytów i rencistów w Polsce w dużej mierze zależy od poziomu ich dochodów (Sikora i in. 2009; Byłok 2013). W literaturze przedmiotu w obszarze żywienia osób powyżej 60. roku życia często podkreśla się nieprawidłowości, w tym nadmierne spożycie białka i tłuszczów (Szponar i in. 2003). W gospodarstwach domowych pracowników i pracujących na własny rachunek spożycie większości produktów żywnościowych jest znacznie niższe niż średnio w kraju. Jednak cechą charakterystyczną wzorca konsumpcji w tych grupach jest relatywnie wysokie spożycie żywności o wysokiej jakości oraz o wyższym stopniu przetworzenia.

Podsumowanie

W latach 2000-2012 dokonały się dość duże zmiany w spożyciu żywności w Polsce, zwłaszcza w grupie produktów pochodzenia zwierzęcego. W badanym okresie o 77,6% wzrosło spożycie mięsa drobiowego, natomiast o 25% zmniejszyło się spożycie jaj kurzych.

Wartość energetyczna dziennej konsumpcji artykułów żywnościowych w przeliczeniu na 1 osobę w Polsce w 2012 roku wyniosła 2287 kcal i mieściła się w zalecanych normach¹. Redukcja spożycia składników energetycznych wywołana była zmniejszeniem spożycia produktów węglowodanowych. Szczególnie niepokojący jest spadek spożycia owoców i warzyw oraz utrzymujące się niskie spożycie ryb w Polsce. Konieczne jest przy tym podjęcie działań wpływających na wzrost świadomości żywieniowej konsumentów w tym zakresie. Warzywa, owoce i ryby stanowią bowiem istotne elementy prawidłowo zbilansowanej diety. Funkcjonujące w kraju programy, których celem jest poprawa zdrowia i sposobu żywienia społeczeństwa, wzrost siły nabywczej ludności, edukacja zdrowotna i zmiany stylu życia (w kierunku tzw. zdrowego stylu życia), powinny w najbliższych latach zmienić wzorce spożycia w kierunku wzrostu spożycia ryb, warzyw i owoców w codziennej diecie.

Bibliografia

- Adamczyk G. (2002), *Wybrane aspekty zachowań konsumpcyjnych i wzorców spożycia żywności w polskich gospodarstwach domowych w latach dziewięćdziesiątych*, „Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu”, Vol. CCCXLIII.
- Budżety gospodarstw domowych w 2007 r.* (2008), GUS, Warszawa.
- Budżety gospodarstw domowych w 2008 r.* (2009), GUS, Warszawa.
- Budżety gospodarstw domowych w 2012 r.* (2013), GUS, Warszawa.
- Budżety gospodarstw domowych w 2013 r.* (2014), GUS, Warszawa.
- Bykowski P.J. (2011), *Żywność pochodzenia morskigo. Korzyści dla zdrowia konsumenta*, „Przemysł Spożywczy”, nr 12.
- Byłok F. (2006), *Zachowania konsumpcyjne ludzi starszych w Polsce na początku XXI wieku*, (w:) Kowalski J.T., Szukalski P. (red.), *Starość i starzenie się jako doświadczenie jednostek i zbiorowości ludzkich*, Zakład Demografii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Byłok F. (2013), *Strategie zachowań konsumpcyjnych seniorów na rynku dóbr i usług konsumpcyjnych*, „Problemy Zarządzania”, Vol. 11, No. 1(40), t. 1.
- Bywalec C., Rudnicki L. (1999), *Podstawy ekonomiki konsumpcji*, Wydawnictwo AE w Krakowie, Kraków.
- Cieślik I., Cieślik E., Hundla A. (2012), *Ryby i owoce morza – smaczna receptura na długie życie*, „Zdrowa Żywność Zdrowy Styl Życia”, nr 1.
- Głodek E., Gil M., Rudy M., Pawłowski M. (2011), *Ocena częstotliwości spożycia przez studentów wybranych źródeł błonnika pokarmowego*, „Roczniki PZH”, Vol. 62, nr 4.
- Gulbicka B. (1997), *Bezpieczeństwo żywnościowe (główne problemy)*, „Zagadnienia Ekonomiki Rolnej”, nr 4-5.
- Iłow R., Regulska-Iłow B., Misiewicz D., Różańska D., Kowalisko A., Biernat J. (2011), *Ocena spożycia warzyw i owoców w grupie 50-letnich mieszkańców Wrocławia*, „Roczniki PZH”, Vol. 62, nr 3.
- Kubiński T. (2012), *Produkcja jaj kurzych wzbogaconych w niezbędne nienasycone kwasy tłuszczowe*, „Życie Weterynaryjne”, Vol. 87(5).

¹ Wartość energetyczna zalecanej konsumpcji artykułów żywnościowych powinna wahać się w granicach 2200–2800 kcal (Gulbicka 1997).

- Piwoń A. (2012), *Analiza przestrzennego zróżnicowania cen detalicznych wybranych produktów żywnościowych w Polsce w latach 2005-2010*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu 2012: Nowe Trendy w Dystrybucji Produktów Żywnościowych”, nr 237
- Piwoń A. (2008), *Rynek ziemniaków*, (w:) Urban S. (red.), *Wybrane rynki branżowe produktów rolno-spożywczych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2009* (2010), GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2011* (2012), GUS, Warszawa.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa 2013* (2014), GUS, Warszawa.
- Sikora E., Pysz M., Leszczyńska T. (2009), *Zmiany podaży podstawowych grup produktów spożywczych w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów w latach 1989-2004*, „Żywność. Nauka. Technologia. Jakość”, nr 5(66).
- Szponar L., Ołtarzewski M., Rychlik E. (2003), *Energia i białko w całodziennym pożywieniu różnych grup ludności w Polsce*, „Żyw. Człow. Metab.”, nr 30(1/2).

Consumption of Basic Products of Vegetable and Animal Origin in Poland in 2000-2012

Summary

Food products are the most important group of consumer goods. The main objective of this article is to analyse the changes in demand for food in Poland in the years 2000-2012. In his work, the author used statistical and physiological measures of consumption, *inter alia*, the average monthly consumption of food expressed in natural units as well as the average daily consumption converted to energy value and nutrients. As the analyses show, in the period in question in Poland, there took place significant changes in the quantitative pattern of consumption of the majority of basic products of vegetable and animal origin. The basic direction of changes is reduction of consumption, and especially bread, milk and fruit and vegetables. Energy value of the average daily food consumption in Poland in 2000-2012 decreased by 187 kcal. The changes in the period in question also concerned the daily consumption per nutrients. There took place an alteration of the pattern to the benefit of animal protein as well as a decrease of volumes of fats and carbohydrates in the average diet of Poles.

Key words: food, consumption, energy value, nutrients.

JEL codes: E21, D12

Потребление основных продуктов растительного и животного происхождения в Польше в период 2000-2012 гг.

Резюме

Продукты питания – основная группа потребительских благ. Основная цель настоящей разработки – анализ изменений в спросе на продукты питания

в Польше в 2000-2012 гг. В работе использовали статистические и физиологические измерители потребления, в частности, среднее ежемесячное потребление пищи, выраженное в натуральных единицах, а также среднее ежедневное потребление в пересчете на калорийность и питательные вещества. Как это вытекает из анализов, в обследуемый период в Польше произошли значительные изменения в количественной структуре протребления большинства основных продуктов растительного и животного происхождения. Основное направление изменений – снижение объёма потребления, в особенности хлебобулочных изделий, молока, а также овощей и фруктов. Калорийность среднесуточного потребления продуктов питания в Польше в 2000-2012 гг. снизилась на 187 kcal. Изменения в обследуемый период касались также дневного потребления в пересчете на питательные вещества. Произошло изменение структуры в пользу белков животных, а также снижение количества жиров и углеводов в средней диете поляков.

Ключевые слова: пища, потребление, калорийность, питательные вещества.

Коды JEL: E21, D12

Artykuł nadesłany do redakcji w czerwcu 2015 roku

© All rights reserved

Afiliacja:

dr inż. Arkadiusz Piwowar

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wydział Nauk Ekonomicznych

Katedra Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej

ul. Komandorska 118/120

53-345 Wrocław

tel.: 71 368 04 15

e-mail: arkadiusz.piwowar@ue.wroc.pl